

**ANBO
PCOB**

Tipgids Levenstestament

Wat vindt u in deze gids?

- 1 Wat is een levenstestament
- 2 Waarom een levenstestament
- 3 Levenstestament en gemeenschap van goederen
- 4 Wat kost een levenstestament
- 5 Wat leg je vast in een levenstestament
- 6 Volmacht of levenstestament
- 7 Welke vragen moet ik mezelf stellen
- 8 Wanneer gaat het levenstestament in
- 9 Wilsonbekwaam
- 10 Drie maatregelen ter bescherming
- 11 Medische belangen
- 12 Overige wilsverklaringen
- 13 Verschil met 'gewoon' testament
- 14 Rol van de notaris
- 15 Herroepen of wijzigen
- 16 Levenspas
- 17 Handige websites

Het levenstestament biedt controle

In een wereld vol onzekerheden is het des te belangrijker om controle te hebben over zaken die we wél kunnen beïnvloeden. Een levenstestament biedt deze controle. Het stelt u in staat om beslissingen vast te leggen over uw financiën, medische behandelingen en persoonlijke wensen voor het geval u zelf niet meer in staat bent deze te maken. Deze Tipgids biedt een overzicht van alle aspecten rondom het levenstestament: van het kiezen van een vertrouwenspersoon tot medische wilsverklaringen en de rol van de notaris.

Onze missie bij ANBO-PCOB is om senioren in staat te stellen zelfstandig keuzes te maken die hun leven rijker en zekerder maken. Dit boekje is een hulpmiddel om u daarbij te ondersteunen. Of u nu zelf een levenstestament wilt opstellen of informatie zoekt voor een naaste, deze gids is uw eerste stap naar weloverwogen besluitvorming.

Anneke Sipkens

Directeur-bestuurder ANBO-PCOB

Met medewerking van FFT Notarissen te Mijdrecht.

1 Wat is een levenstestament?

Een levenstestament is een document waarin u zaken afspreekt wie waarover beslissingen namens u kan nemen als u dat zelf niet meer of tijdelijk niet meer kunt. U kunt het levenstestament altijd herroepen of wijzigen door een nieuwe akte. Als u maar wilsbekwaam bent. Het levenstestament eindigt met uw overlijden. Een levenstestament geldt dus zolang u leeft. Een 'gewoon' testament regelt zaken na uw dood.

In het levenstestament beschrijft u de afspraken die u geregeld wilt hebben en daarmee geeft u een volmacht af. Meestal gaat een levenstestament in op zaken die u geregeld wilt hebben als u zelf hier niet meer toe in staat bent. Maar het kan ook handig zijn als u voor lange tijd afwezig bent, bijvoorbeeld naar het buitenland.

U wijst één of meerdere personen aan die u vertrouwt en namens u kunnen optreden. U geeft in het levenstestament aan vanaf wanneer deze persoon voor u aan het werk gaat. De meeste mensen laten de volmacht in het levenstestament direct ingaan. Daardoor vallen zoveel mogelijk scenario's onder de volmacht, bijvoorbeeld als u lange tijd naar het buitenland gaat of bij plotselinge opname in een ziekenhuis.

Maar u kunt er ook voor kiezen de volmacht in te laten gaan nadat een arts heeft verklaard dat u wilsbekwaam bent.

U kunt uw levenstestament bij een notaris laten opmaken, maar dit hoeft niet. Als een levenstestament niet bij notaris is gemaakt kunnen er instellingen (banken, notarissen) zijn die deze weigeren. Dat doen ze omdat dan onzeker is of de handtekening wel echt van u is en of u voldoende de gevolgen begreep van de inhoud van het levenstestament. Het is belangrijk dat u uw naasten op de hoogte brengt dat u een dergelijk document heeft laten opmaken.

2 Waarom een levenstestament?

Er kan altijd wat gebeuren. Bijvoorbeeld u raakt na een ongeluk in coma of u krijgt te maken met een progressieve ziekte als Alzheimer. Als er in een situatie toch snel namens u beslissingen genomen moeten worden en er is niets vastgelegd, kunnen er problemen ontstaan voor uw naasten. Het is dus handig om één of meerdere personen die u vertrouwt te machtigen om zaken voor u te regelen.

Als u of uw naaste wilsonbekwaam wordt bevonden en er is geen levenstestament of volmacht opgesteld, dan krijgt u met de kantonrechter te maken. Er wordt dan een bewindvoerder of curator verantwoordelijk voor uw financiële zaken. Voor uw medische en persoonlijke zaken wordt uw naaste familie aangesproken. Zijn er geen wettelijke vertegenwoordigers, dan zal de rechter een mentor aanstellen.

Een bewindvoerder is kortgezegd iemand die de financiële belangen behartigt van iemand die daar zelf niet meer toe in staat is, benoemd door een rechter.

Er zijn twee soorten bewindvoerders

1. **Professionele bewindvoerder.** Iemand die volgens de wet is aangemerkt als professioneel bewindvoerder en aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet.
2. **Niet-professionele bewindvoerder.** Dit kan een familielid of kennis zijn die de cliënt zelf heeft uitgekozen maar omdat meestal de betrokkene niet meer in staat is zelf iemand aan te wijzen zal de kantonrechter op verzoek en aanraden van de familie of direct betrokkenen iemand aanwijzen.

Als u zelf de regie in handen wilt houden dan is het zinvol om tijdig een volmacht af te geven via een levenstestament al dan niet via de notaris. U zorgt dat het voor uw naasten makkelijk is om zaken te regelen en dat uw wensen kenbaar zijn. Zij hoeven dan niet meer naar de rechter om toestemming te vragen voor diverse handelingen.

3 Levenstestament en gemeenschap van goederen

Ook als u in gemeenschap van goederen getrouwd bent, is een levenstestament handig. Zeker als het om financiële zaken gaat. Bijvoorbeeld bij de verkoop van een huis dat op uw naam en dat van uw partner staat. Of als u grote uitgaven (boven de € 2.500) wilt doen. Als één van de twee dement wordt, is toestemming van de rechter nodig als u niets geregeld heeft.

4 Wat kost het maken van een levenstestament?

De kosten verschillen per notaris en zijn afhankelijk van uw persoonlijke wensen en of u een complex of eenvoudig bezit heeft (bijvoorbeeld wel of geen bedrijf). Van een eenvoudig levenstestament zijn de kosten ongeveer tussen de € 500,00 en € 700,00 maar het is belangrijk vooraf bij een notaris te informeren naar de kosten en informeert u ook in uw omgeving naar goede ervaringen met een notariskantoor.

5 Wat leg je vast in een levenstestament?

Financiële zaken

- Het regelen van bankzaken en belastingen
- Het beleggen van vermogen
- Het doen van schenkingen
- Instructies voor de verkoop van uw woning
- Meubelstukken die u wilt meenemen en wat er met de rest van de inboedel moet gebeuren als u naar een verpleeginstelling verhuist
- Moet een vertegenwoordiger verantwoording afleggen aan derden en zo ja, aan wie?
- Wie wordt – als het echt niet anders kan – uw bewindvoerder, curator of mentor?

Persoonlijke zaken

- Wensen rond de uitvaart
- Wensen rondom uw persoonlijke verzorging
- De verzorging van uw huisdier
- Wensen rondom sociale contacten en religie
- Opzeggen van verzekeringen en/of abonnementen
- Verwijdering van uw profielen op sociale netwerken

Medische zaken

- Wel of niet reanimeren
- Orgaandonatie (wel of niet, of laat u het aan de familie over)
- Welke medische behandelingen u nog wilt ondergaan of waar de grenzen liggen aan wat u wilt
- Wie mag in het geval u dit zelf niet kunt, beslissingen nemen?
- Levenseinde en euthanasie

Als u uw levenstestament via de notaris laat opmaken zal de notaris verifiëren dat u volledig zelfstandig en bij uw volle verstand de volmacht heeft laten opmaken. Dit is met name belangrijk voor derden, zoals banken die uitvoering moeten geven aan uw wensen. Zij vinden een notariële onderbouwing hiervoor wenselijk. Voor artsen is het ook belangrijk dat u op het moment dat u de instructies gaf, de gevolgen van uw beslissingen goed kon overzien.

Ten aanzien van de medische wensen is het belangrijk dat u dit ook met de huisarts en/of de behandelend arts en met uw naasten goed en regelmatig bespreekt. Het is namelijk niet gegarandeerd dat uw wensen ook in de praktijk worden uitgevoerd. Ook niet als deze wilsverklaring door een notaris is vastgelegd in het levenstestament. Artsen mogen hun eigen afwegingen maken en zijn daarnaast gebonden aan wet- en regelgeving en richtlijnen.

6 Volmacht of levenstestament

Als u alleen een vertegenwoordiger wilt aanwijzen, kunt u kiezen voor de algemene volmacht. In een volmacht worden beknopte aanwijzingen aan de vertegenwoordiger gegeven. In het levenstestament beschrijft u uitgebreider wat u in op verschillende terreinen wilt. De termen worden in de praktijk ook wel door elkaar heen gebruikt.

U kunt meerdere vertegenwoordigers aanwijzen. Dit als er meerdere kinderen zijn die u allen erbij wilt betrekken. U moet uw keuze wel zorgvuldig en bedenken of de vertegenwoordigers apart van elkaar kunnen handelen of alleen gezamenlijk. Voor bankzaken zal een vertegenwoordiger uiteindelijk ook zelfstandig moeten kunnen handelen.

7 Welke vragen moet ik mezelf stellen?

- Wie zou u als vertegenwoordiger willen? En wilt u één of twee vertegenwoordigers aanstellen? Bijvoorbeeld één voor de financiële zaken en een ander voor de persoonlijke en medische zaken. Artsen willen maar één contactpersoon. Mensen wijzen vaak de partner of kinderen aan, maar in principe kunt u iedereen vragen. Belangrijk is dat u het volste vertrouwen heeft in die persoon.
- Wat gaat de vertegenwoordiger voor u doen? Wat mag de vertegenwoordiger wel of niet doen? Bijvoorbeeld, mag de vertegenwoordiger namens u schenkingen doen? Denk aan familie of goede doelen. Gaat u kosten die de vertegenwoordiger eventueel moet maken, vergoeden of wilt u een beloning geven?
- Hoe gaat u het toezicht regelen? Hoe legt de vertegenwoordiger verantwoording af en aan wie?
- Wat gebeurt er in onvoorziene omstandigheden?
- Wanneer gaat het levenstestament in?
- Wie gaat u informeren over uw levenstestament?

8 Wanneer gaat het levenstestament in?

U kunt beschrijven dat de volmacht direct na de ondertekening van het levenstestament in werking treedt. Een andere optie is dat het levenstestament pas ingaat nadat een onafhankelijk arts de verklaring heeft afgelegd dat u wilsonbekwaam bent. Hieraan zijn kosten verbonden en het kan ook langer duren voordat de volmacht gebruikt kan worden.

9 Wilsonbekwaam

U bent wilsonbekwaam als u niet langer in staat bent u eigen wil te bepalen. U kunt niet langer afwegingen voor beslissingen maken om dat u de gevolgen van die beslissing voor u zelf niet meer overziet. Dit is anders dan handelingsonbekwaam. Bij handelingsonbekwaam mag u bepaalde zaken niet zelf meer doen bijvoorbeeld omdat u veel schulden hebt gemaakt.

10 Drie beschermende maatregelen die een rechter kan instellen: bewind, mentorschap en curatele

Als u dus niets geregeld heeft en er doen zich toch bepaalde zaken voor, dan kan de rechter op verzoek ingrijpen met drie maatregelen. Het verzoek aan de rechter kan van u zelf komen maar ook van naasten.

Bewindvoerder

Een bewindvoerder wordt door de rechter toegewezen in het geval u wilsonbekwaam bent geworden en zelf geen vertegenwoordiger heeft aangesteld. De bewindvoerder behartigt uw financiële zaken. Voor bepaalde financiële handelingen moet vooraf toestemming gevraagd worden aan de rechter, bijvoorbeeld voor de verkoop van een woning.

Mentorschap

Een mentor wordt aangesteld als u niet meer in staat bent uw persoonlijke belangen te behartigen. Dit gaat niet meer over financiële zaken, maar meer over verpleging en verzorging. De mentor heeft wel de plicht om de betrokkene zoveel mogelijk zelf te laten beslissen. En om een zelfstandig optreden van deze persoon te bevorderen.

Onder curatele

Onder curatele stelling kan al als de rechter u handelsonbekwaam vindt. Dit betreft alle handelingen (persoonlijke, financiële, en bezit) en u mag zelf niets meer doen. De curator is de wettelijk vertegenwoordiger van de betrokkene. Alle handelingen kunnen alleen nog verricht worden met toestemming van een curator.

11 Medische belangen

De medische paragraaf is een belangrijk onderdeel. Dit gaat over de keuze wie uw medisch vertegenwoordiger wordt en daarmee het aanspreekpunt voor artsen en zorginstellingen. De artsen zullen met deze vertegenwoordiger (s) ook overleggen en advies vragen voor het nemen van een medische beslissing. Hier valt dan ook de beslissing tot wel of geen medisch behandeling, wel of geen reanimatie. De vertegenwoordiger kan via u ook toestemming tot inzage in uw medisch dossier krijgen.

12 Overige wilsverklaringen

Andere verklaringen die u kunt laten opnemen zijn:

- Een euthanasieverklaring
- Een dementieverklaring
- Een niet-behandelverklaring
- Een NPV-verklaring (NPV staat voor Nederlandse Patiëntenvereniging)
- Een behandelwens

Euthanasieverklaring

U vraagt in overleg met uw huisarts om medicijnen die leiden tot uw levenseinde als u ondraaglijk lijdt en dit uitzichtloos is. U dient hiervoor al diverse keren met uw arts gesproken te hebben en moet weten of hij/zij hiertoe bereid is. Anders moet u op zoek naar een andere arts. U legt dit goed vast. U geeft zelf aan wat u verstaat onder ondraaglijk lijden. U moet er wel rekening mee houden dat uw arts een zorgvuldige afweging zal maken als de situatie zich voor gaat doen. Hij/zij moet zich daarbij houden aan de wet en moet uw wens opnieuw toetsen. De gesproken verklaring wordt belangrijker gevonden dan de eerdere gemaakte schriftelijke verklaring. Ook als u lange tijd niet met uw arts over uw verzoek heeft gesproken dan is de kans klein dat hij of zij uw euthanasie zal uitvoeren.

Dementieverklaring

Met een dementieverklaring kunt u aangeven dat u het lijden aan dementie als ondraaglijk lijden ziet (al dan niet in combinatie met fysiek lijden) en dat u in die situatie uw leven actief wilt laten beëindigen. Ook dit moet in nauw overleg met uw arts en ook hier moet u zeker jaarlijks met hem/haar over spreken. U geeft daarbij aan welke symptomen van dementie dit aan de orde is, op welke leeftijd en/of bij welke duur van de dementie.

Niet-behandelverklaring

U heeft recht op een zogeheten niet-behandelverklaring. Deze wordt niet letterlijk uitgevoerd maar zal worden uitgelegd naar uw bedoelingen. U geeft aan welke behandelingen u in bepaalde omstandigheden niet wilt ondergaan zoals reanimatie of IC opname. Als u niets aangeeft zullen de heersende opvatting binnen de gezondheidszorg gelden.

Wel behandelen

U kunt in uw levenstestament ook aangeven dat u wel behandeld wilt worden en levensverlengende maatregelen wilt.

NPV-levenswensverklaring (NPV staat voor Nederlandse Patiëntenvereniging)

Dit is een wilsverklaring gebaseerd op de bijbel en ontwikkeld door de Nederlandse Patiëntenvereniging. Dit is een eigen medische verklaring waarin u aangeeft dat u kiest voor optimale medische en verpleegkundige zorg die de waarde van het leven ondersteunt richting natuurlijk levenseinde. U wilt hiermee overbehandeling in de laatste levensfase voorkomen.

Bespreek dit soort zaken goed met uw arts en bespreek of hij/zij u hierin steunt. U dient deze afspraken ook regelmatig te bevestigen. Opname in het levenstestament is geen garantie dat deze wensen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Dit is geheel afhankelijk van uw afspraken met uw arts.

13 Verschil met 'gewoon' testament

Een gewoon testament behandelt nalatenschapszaken na overlijden en regelt erfgenenamen en eigendommen, altijd opgesteld met notariële begeleiding. Een gewoon testament treedt in werking na overlijden.

Een levenstestament is actief tijdens iemands leven en voorziet in medische, financiële, en juridische beslissingen voor noodsituaties tijdens iemands leven. Een levenstestament blijft van kracht tijdens iemands leven, met focus op wilsonbekwaamheidsscenario's.

14 Rol van de notaris

U hoeft uw levenstestament niet bij een notaris te laten opstellen. Voor eenvoudige persoonlijke wensen is het prima om zaken zelf te regelen. Maar als er financiële of complexere zaken te regelen zijn of er is een eigen woning dan is het verstandig een notaris te raadplegen. De notaris kan verifiëren dat u bij het opstellen en ondertekenen volledig zelfstandig een beslissing kon nemen en de gevolgen van de beslissing overziet.

De notaris laat het document registreren in een Centraal Levenstestamentenregister. Ook dit is een voordeel omdat voor derden te zien is of er een levenstestament is en bij welke notaris dit is opgesteld. De inhoud van het levenstestament staat niet in het register. De notaris bewaart de ondertekende originele akte en u ontvangt een officiële kopie (afschrift) van de akte.

Het ANBO-PCOB Adviesteam helpt u graag

Het mooie van ouder worden is wijzer worden. Maar ook dan blijven er nog veel vragen over. Als ANBO-PCOB-lid kunt u met allerlei vragen bij ons terecht. Of het nu gaat over uw lidmaatschap, wat ANBO-PCOB voor u kan betekenen of inhoudelijke vragen zoals:

- Wie helpt mij met een aanvraag bij de gemeente?
- Wie helpt mij met mijn belastingaangifte?
- Wie helpt mij met het aanvragen van mijn Wmo?
- Wie helpt mij met het uitzoeken van mijn administratie?
- Hoe maak ik een levenstestament?
- Wie helpt mij met een keukentafelgesprek?

Heeft u ook een vraag of wilt u hulp? Het ANBO-PCOB Adviesteam helpt u verder. Direct, persoonlijk en telefonisch bereikbaar!

Telefonisch via 0348 - 46 66 88 (op werkdagen tussen 10.00 en 15.00 uur), per e-mail: adviesteam@anbo-pcob.nl of ga naar: www.anbo-pcob.nl/adviesteam

15 Herroepen of wijzigen

U kunt het levenstestament altijd herroepen of wijzigen door een nieuwe akte. Als u maar wilsbekwaam bent. Het levenstestament eindigt in beginsel bij uw overlijden.

16 Levenspas - voor als u in een noodsituatie verkeert

Het kan u ook gebeuren: op een bepaald moment kunt u niet meer uw eigen beslissingen nemen. Veel mensen maken daarom een levenstestament. Maar hoe weten anderen dat u een levenstestament hebt en wat er moet gebeuren in een noodsituatie? Daar heeft Netwerk Notarissen nu een oplossing voor gevonden. De levenspas.

Als u zelf uw wensen niet meer onder woorden kunt brengen, dan doet uw levenspas dat voor u. Op de pas staat wie er gewaarschuwd kan worden, of u gereanimeerd wilt worden en waar uw levenstestament ligt.

De levenspas kunt u bewaren in uw portemonnee of opnemen in uw wallet van uw smartphone. Als iemand iets overkomt, is dat de plek waar men het eerst zoekt naar informatie over de persoon.

De levenspas is exclusief verkrijgbaar bij de bij Netwerk Notarissen aangesloten notariskantoren indien u daar uw levenstestament opmaakt.

17 Handige websites

- Op de site www.notaris.nl leest u allerlei handige tips en vindt u voorbeelden van diverse situaties. De site is van de beroepsorganisatie van notarissen, de KNB.
- Ook bij de KNMG, de beroepsorganisatie van artsen, vindt u nuttige informatie: www.knmg.nl
- En natuurlijk kunt u bij ons terecht, via ANBO-PCOB Advies: www.anbo-pcob.nl/adviesteam

Download hier de Checklist levenstestament. Welke keuzes kunt u nu maken voor straks? www.anbo-pcob.nl/checklist-levenstestament

Voordeel voor leden

Maak uw levenstestament en/of testament eenvoudig zelf met Thuisnotaris.

- U maakt zelf uw (levens)testament in een aantal stappen. Per stap krijgt u een uitleg in begrijpelijke taal.
- Na het invullen van de vragen kunt een persoonlijk verslag downloaden.
- Heeft u tussendoor toch een vraag? U stelt ze – zonder kosten- eenvoudig per e-mail, chat of telefonisch via een 10 minuten gesprek.
- U rondt uw aanvraag af door een controlegesprek in te plannen met een erfrechtsspecialist.
- U wordt gebeld door een erfrechtsspecialist, op uw gekozen datum en tijd, om uw keuzes te controleren.
- Akkoord? U tekent bij een notaris in de buurt.

Liever toch hulp bij het maken van uw levenstestament en/of testament? Bespreek dan telefonisch uw wensen met een erfrechtsspecialist en maak samen uw testament op.

Leden van ANBO-PCOB ontvangen 10% korting per akte (normaal € 275) en op een gesprek met een erfrechtsspecialist (normaal € 99). Kijk hier voor meer informatie: www.anbo-pcob.nl/thuisnotaris

Met ANBO-PCOB bent u er verzekerd van dat u er niet alleen voor staat!

De 7 beloftes van het lidmaatschap:

1. U krijgt altijd een vriendelijke medewerker aan de telefoon
2. U krijgt antwoord op al uw vragen
3. U krijgt indien nodig hulp bij u thuis
4. U vindt alle informatie voor goed ouder worden
5. Uw stem wordt vertegenwoordigd in politiek Den Haag
6. U komt makkelijk in contact met andere leden via de afdelingen en ons ontmoetingsplatform
7. U krijgt voordelen die echt euro's opleveren

Bezoekadres
Vijzelmolenlaan 20-22
3447 GX Woerden

Postadres
Postbus 2012
3440 DA Woerden

T 0348 46 66 66
E contact@anbo-pcob.nl
W anbo-pcob.nl

